

HAMASEIGARRENEAN AIDANEZ

EHUN METRO

JOXEAN FERNÁNDEZ

Euskadiko Filmategian *Tasio* zaharberritzeko proiektuari ekin genion iaz. Montxo Armendarizek prozesu osoan parte hartu izanak, Boloniako L'Immagine Ritrovata laborategiaren lanari esker lortutako emaitzaren kalitateak eta zaharberritutako filmak nazioartean lortu zuen oihartzunak bide bat markatu zuten: euskal zinematografiak ere baditu bere klasikoak, proiektu berriak jarri behar dira martxan aro digitalera ekartzeko eta belaunaldi berriei eta munduari ezagutarazteko. Hauek izan dira aurtien erakundeen arteko lankidetzaren proiektu baterako jarraitu diren ildoak, euskarazko lau film ertain aitzindari zaharberritzeko: *Hamaseigarrenean aidanez* (Anjel Lertxundi, 1985), *Ehun metro* (Alfonso Ungriá, 1985), *Zergatik panpox* (Xabier Elorriaga, 1985) eta *Oraingo izen gabeko* (José Julián Bakedano, 1986). 4Kn egindako zaharberritzeak Euskadiko Filmategiak gidatu ditu, eta EITBk (Euskal Irrati Telebista) -eskubideen jabea- eta Euskadiko Filmategiak finantzatu dituzte, Eusko Jaurlaritzaren babes orokorrarekin. Zaharberritze-prozesuak Bolognako L'Immagine Ritrovata laborategian egin dira berriro, zuzendarien ikuskaritzapean eta oniritziarekin, Euskadiko Filmategian eta FilMOTECA Españolan gordetako jato-

rrizko negatiboetatik abiatuta. Euskal ondare zinematografikoaren kontserbazioak eta balioa emateak herri-proiektua izan behar du, eta konpromiso ekonomikoak eta lankidetzaren eskatzen ditu. Eusko Jaurlaritzak 1985ean bultzatutako proiektuaren helburua euskal eleberri garaikideetan oinarritutako ekoizpen propioa filmak euskaraz filmatzea zen. Ramon Saizarbitoria-*ren Ehun metro*, Anjel Lertxundi-*ren Hamaseigarrenean aidanez* eta Arantxa Urretabizkaia-*ren Zergatik panpox* aukeratu zituzten. Irati Filmak ekoizte-

txea sortu zen horretarako, eta Jesús Acín funtsezkoa izan zen proiektua aurrera eramateko, nahiz eta Ángel Amigo ere tartean egon hasieran. Anjel Lertxundi euskal eleberri modernoaren berritzaile handienetako bat da. Bere eleberriaren egokitzapena zuzendu zuen Irati Filmak egindako lehen proiektuan. *Hamaseigarrenean aidanez* filmean, gizonen arteko apustuen mundu obsesiboak protagonismo tragikoa hartzen du, emakumeak eta gizonak biktima diren ingurune itogarri batean. Gainera, berdintasun falta bat ere badago, eleberriak argi islatzen zuen matxismo nagusi bat. Une hartan euskarazko fikziozko filmen eskasia nabarmena zen. Azpimarratu beharra dago, beraz, Anjel Lertxundi-*ren* lanaren izaera aitzindaria, merezimenduzkoa erabat. Gainera, 1987an *Kareletik* filmarekin berriro euskarazko pelikula bat zuzendu zuen. Felipe Barandiaran, Kontxu Odriozola eta Mikel Garmendia izan ziren protagonistak. Alfonso Ungriak ibilbide aipagarria egin zuen zinema-zuzendari gisa, besteak beste, *El hombre oculto* (1970) eta *Tirarse al monte* (1972) filmekin. Euskal

zinemara ere hurbildu zen 1983an *La conquista de Albania* filmarekin, bere familiaren erdia Goierri-*tik* dator eta. Gidoia idatzi eta "Ehun metro" pantaila handira eramatea onartu zuen 1985ean, Ramon Saizarbitoria-*ren* eleberria, gure literaturaren ezinbesteko egilea. Francoren diktaduraren garai agonikoan etakide gazte batek Donostiako Alde Zaharrean izandako jazarpena kontatzen du filmak. Ungriaren iritziz, hiriari buruzko filma ere egin nahi zuen, "bere oropel faltsuak, mozturroak, ezkutu bizioak eta atzeko patioak" soilduz. Aktoreen artean euskal izen handiak zeuden: Patxi Bisquert, Klara Badiola, Ramón Barea, Carlos Zabala, Ramón Aguirre, Joseba Apaolaza, Isidoro Fernández edo Álex Angulo. Zaharberritutako bi filmak proiektatzea eta zuzendariei Euskadiko Filmategiaren saria ematea une garrantzitsua izango da euskal zinemarentzat Zinemaldiaren 73. edizio honetan.

Ehun metro.

Hamaseigarrenean aidanez.

Joxean Fernández Euskadiko Filmategi-ko zuzendaria da. Euskadiko Filmategiak eta Euskal Irrati Telebistak zaharberrituak L'Immagine Ritrovata laborategietan.

73

SSIFF

Donostia Zinemaldia

Festival de San Sebastián

International Film Festival

Quando unimos energías,

lo pasamos de cine

Las energías de Repsol mueven

el Festival de San Sebastián.

Energía solar

Combustibles 100% renovables

Recarga eléctrica

Con toda la energía

repsol